

Тема уроку: Рух Опору та його течії

Стікер 3. *Націоналістичний рух Опору*

ДЖЕРЕЛО 1. Акт відновлення Української Держави після 23 років неволі

1. Волею українського народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її Творця й Вождя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває весь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад та порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння всіх його потреб.

2. На західних землях України твориться Українська Влада, яка підпорядкується Українському Національному Урядові, що створиться у столиці України – Києві з волі українського народу.

3. Відновлена Українська Держава буде тісно співдіяти з Націонал-Соціалістичною Велико-Німеччиною, що під проводом Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі й світі та допомагає українському народові визволитися з-під московської окупації.

Українська Національна-Революційна Армія, що твориться на українській землі, боротисьме далі спільно з союзною німецькою армією проти московської окупації за Суверенну Соборну Українську Державу і новий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава, хай живе Організація Українських Націоналістів, хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів Степан Бандера!

Слава Україні! Героям Слава!

Ярослав Стецько – Провідник Національних зборів

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/pWWeCC>.

ДЖЕРЕЛО 2. З доповідної записки Українського штабу партизанського руху (УШПР) до ЦК КП(б)У (січень 1943 р.)

За станом на 5 грудня 1942 р.

В останні роки діяльність українських націоналістів та української еміграції, які перебували на території Німеччини, Польщі та були об'єднані у так звану ОУН, мала на меті дедалі активнішу боротьбу проти СРСР. Особливо активізувалась їхня діяльність після звільнення Західної України та приєднання до Радянської України.

...Німецькі керівні кола обіцяли здійснити нав'язливу ідею ОУНівців щодо створення «Соборної самостійної України».

Проте подальші події засвідчили, що німецький уряд не мав наміру створити «Соборну самостійну Україну», а обіцяв це лише з метою використання ОУНівців для розвідувальної та диверсійно-терористичної роботи у радянському тилу, для примани підтримуючи ідею створення «самостійної України».

...Незважаючи на те, що німецькі керівні кола [...] обіцяли ОУНівцям виконати основний пункт їхньої «програми», фашистська військова влада не забарилася вжити рішучих заходів для припинення діяльності українських націоналістів по створенню «Самостійної України», заарештувала Бандеру, вигнала з України інших визначних діячів ОУН і заборонила місцевій фашистській адміністрації залучати бандерівців для боротьби з партизанами, оголосила їх «небажаними елементами».

ЗАПИТАННЯ ДО ДЖЕРЕЛА 2:

- Чим зумовлена необхідність складення доповідної записки Українського штабу партизанського руху (УШПР) до ЦК КП(б)?
- Які факти про діяльність ОУН викладені у цьому документі?

ДЖЕРЕЛО 3. 3 постанови III конференції ОУН про цілі національно-визвольної боротьби (лютий 1943 р.)

III Конференція Українських Націоналістів Самостійників Державників (ОУНСД), що відбулася дня 17–21 лютого 1943 р., піддавши всесторонньому аналізу:

А) Сучасне міжнародне положення, позиції воюючих сторін, позиції поневолених народів і сучасне міжнародне положення України.

Б) Ситуації на українських землях та минулорічний період боротьби українського народу, стан організованих українських політичних сил та роллю ОУНСД, як керівного чинника в національно-визвольній боротьбі українського народу, – стверджує:

[...]

2) Німеччина своєю імперіалістичною політикою в відношенні до всіх європейських народів та терором і грабунком на окупованих теренах стала мобілізувати проти себе всі народи сучасної Європи, а в тому числі теж т. зв. союзників. В цей спосіб створила вона ідейно-політичні та матеріальні основи для свого розвалу [...].

3) Большевицька Москва, виступаючи в ролі оборонця народів перед німецьким імперіалізмом [...] продовжує вести підступну гру за здобуття Заходу для перемоги над Німеччиною, що по планам Москви має стати першим етапом у здійсненні цілей московського імперіалізму.

[...]

б) Україна знайшлася в сучасний момент між молотом, а ковадлом двох ворожих імперіалістів – Москви й Берліна, що в рівній мірі трактують її як колоніальний об'єкт. ... Тому для українського народу являється невідкличною вимогою вести боротьбу проти обох імперіалізмів на плятформі власних сил, а в основу своєї співпраці з другими народами класти їхнє визнання нашого права на власну державу [...].

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/AyWBYo>.

ДЖЕРЕЛО 4. Соціально-економічна програма ОУН (1943 р., серпня 21–25).

У лавах ОУН борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів, за УССД – за національне й соціальне визволення, за новий державний порядок та новий соціальний лад:

1. а) За знищення большевицької й німецької експлуататорсько-кріпацької системи в організації сільського господарства. Виходячи з того, що земля є власністю народу, українська державна влада не накидуватиме селянам однієї форми користування землею. Тому в Українській Державі допускатиметься індивідуальне та колективне користування землею, в залежності від волі селян.

б) За безплатну передачу селянам західніх українських областей всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель.

2. а) За те, щоб велика промисловість була національно-державною власністю, а дрібна кооперативно-громадською.

б) За участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько-партийний принцип у керівництві.

3. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понаднормова праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі, і робітник отримує за неї окрему плату.

б) За справедливу оплату праці, за участь робітників у прибутках підприємства. Робітник отримуватиме таку зарплату, якої потрібно для забезпечення матеріальних і духових потреб цілої його сім'ї. При річних підсумках господарського стану підприємств, кожний робітник одержуватиме: у господарсько-кооперативних підприємствах дивіденд (належна йому частка річного прибутку), а в національно-державних – премію.

- в) За вільну працю, вільний вибір професії, вільний вибір місця праці.
- г) За свободу профспілок. За знищення стахановщини соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.
- 4.** За вільне ремесло, за добровільне об'єднання ремісників у артілі, за право ремісника вийти з артілі та індивідуально виконувати працю й вільно розпоряджатися своїм заробітком.
- 5.** За національно-державну організацію великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю та за дрібну приватню торгівлю, за вільні базари.
- 6.** За повну рівність жінки з чоловіком в усіх громадських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до всіх шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на фізично легшу працю, щоб жінка не шукала заробітку на праці в шахтах, рудниках та інших тяжких промислах і внаслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства. Батько сім'ї одержуватиме, крім плати за свою працю, додаткову платню на утримання жінки й неповнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, почесний і відповідальний обов'язок матері й виховательки молодого покоління.
- 7.** а) За обов'язкове середнє навчання. За піднесення освіти і культури широкої народньої маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництв, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо.
- б) За поширення вищого й фахового шкільництва, за неупинний ріст висококваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя.
- в) За вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів. За забезпечення студентства стипендіями, харчами, мешканням та навчальними приладдями.
- г) За всебічний гармонійний розвиток молодого покоління – моральний, розумовий та фізичний. За вільний доступ до всіх наукових і культурних надбань людства.
- 8.** За пошану до праці інтелігенції. За створення таких моральних основ праці, щоб інтелігент, будучи цілком спокійний про завтрашній день та про долю сім'ї, міг віддатися культурно-творчій праці, мав потрібні умовини для праці над собою, постійно збагачував свої знання та підвищував свій розумово-культурний рівень.
- 9.** а) За повне забезпечення всіх працюючих на старість та на випадок хвороби чи каліцтва.
- б) За широке запровадження охорони народнього здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів та будинків відпочинку, за збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами охорони здоров'я.
- в) За особливу державну опіку над дітьми й молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків, санаторій, таборів відпочинку та спортивних організацій. За охоплення всієї дітвори та молоді державними закладами опіки та виховання.
- 10.** а) За свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду. Проти офіційного накидання суспільності світоглядних доктрин і догм.
- б) За вільне визнання і виконання культів, які не суперечать громадській моралі.
- в) За відокремлення церковних організацій від держави.
- г) За культурні взаємини з другими народами, за право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнання життя й культурних надбань других народів.
- 11.** За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі й по змісту національну культуру.
- 12.** За рівність всіх громадян України, незалежно від їх національності, в державних та громадських правах та обов'язках, за рівне право на працю, заробіток і відпочинок.
- 13.** За вільну українську по формі й по змісту культуру, за героїчну духовність, високу мораль, за громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/tSgvPe>.

ЗАПИТАННЯ ДО ДЖЕРЕЛА 4:

- Вирішення яких соціально-економічних питань передбачала програма ОУН?
- Яким чином положення програми перегукуються з положеннями Конституції та законами сучасної України?

ДЖЕРЕЛО 5. Олена Теліга: життя – це боротьба, а боротьба – це справжнє життя.

У липні 1941 року в складі однієї з похідних груп ОУН Олена Теліга разом з Уласом Самчуком перейшла Сян в районі Ярослава і вирушила до Львова. А вже 22 вересня 1941 року вона виїжджає до Рівного, яке було перехідним пунктом у переправі груп на Київ. 22 жовтня О. Теліга прибула до Києва. [...] Теліга одразу ж береться за організацію літературного життя. Вона стає головою Спілки українських письменників. У Києві починає виходити літературно-мистецький альманах "Літаври" як додаток до газети "Українське Слово", редагований О. Телігою. За короткий час довкола Спілки, "Українського Слова" і "Літаврів" вдалося згуртувати чимало інтелігенції. Вперше за довгі роки більшовицького поневолення у Києві відкрито почали говорити про державність, з'явилася національна символіка, в церквах українською мовою почала правитися Служба Божа.... Дуже швидко у Києві було зорганізовано мережу професійних, військових і виробничих спілок. Як завершення цього процесу стало створення з ініціативи О. Ольжича Української Національної Ради – національно-представницького органу, який очолив ректор Київської політехніки професор Микола Величківський. Одним із секретарів було обрано члена ПУН Осипа Бойдуника. УНРада у своїх установчих документах нав'язувала себе до традицій Української Центральної Ради. Заходами УНРади вдалося налагодити зв'язок з усіма областями України, була відновлена робота Української академії наук, Київського університету, Київського політехнічного інституту, створена мережа початкового і середнього шкільництва. Було відроджено кооперативний рух, зокрема на відтинку споживчої кооперації затверджено статут Всеукраїнської кооперативної спілки. УНРада налагодила регулярну доставку в Київ продуктів харчування. Засновано Український червоний хрест, який опікувався полоненими. Створено Українську церковну раду, представник якої входив до складу УНРади. [...] Активність ОУН в Києві довго не могла бути поза увагою німецьких властей. Але першого відчутного удару ОУН було завдано на Житомирщині. Тут у листопаді 1941 року неподалік села Базар ОУН з ініціативи О. Ольжича, провела величну маніфестацію на відзначення роковин від дня розстрілу більшовиками учасників Другого Зимового Походу Армії УНР. Акція ОУН була масовою, добре зорганізованою і стала виявом самостійницьких домагань українських націоналістів. Після маніфестації почалися арешти в Житомирі, Коростені, Радомишлі, інших містах і селах. У передмісті Житомира, на Мальованці, почалися розстріли. [...] Вранці 9 лютого 1942 року Олена Теліга пішла до Спілки українських письменників, де вже була засідка гестапо. [...] Поетку та інших націоналістів було розстріляно в двадцятих числах лютого у Бабиному Яру. Розповідають, що у камері, де перебувала О.Теліга перед розстрілом, знайшли напис, зроблений її рукою: "Тут сиділа і звідти йде на розстріл Олена Теліга".

Богдан Червак. «Українська правда».

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/uFQqhv>.